

L'ESPORT EN EL MUSEU

EDUARDO ARROYO, LA BOXA
I ARTHUR CRAVAN, POETA I BOXADOR

R. Balius i Juli

Entre els mesos de març i juny d'enguany, el Musée Olympique de Lausanne ha acollit una exposició d'obres de l'espanyol Eduardo Arroyo, sota la suggestiva denominació de: «*Knock - out*».

Eduardo Arroyo és un artista de personalitat singular, d'exuberant vitalitat, apassionat en totes les seves activitats. Nascut a Madrid l'any 1937, de jove va jugar al bàsquet amb l'equip del Real Madrid, encara que reconeix que gairebé sempre estava assegut a la banqueta. Aleshores, la seva única vocació no esportiva era esdevenir escriptor. En un intent de buscar un millor ambient sociopolític per realitzar la seva ambició literària, s'exilà a París en 1958. Arroyo es reconeix "l'últim dels imbecils", per haver tingut la idea d'exilar-se per poder escriure, ja que aquesta circumstància va atemptar contra el seu estil literari i contra la vivacitat de la seva llengua, especialment tenint en compte que, com ell mateix con-

Figura 1. Panamà

fessa, no tenia una formació literària prou sòlida. El fracàs vocacional, el fet d'haver dibuixat des de la infància i el fet que en aquell moment el dibuix l'utilitzava freqüentment com complement del somni literari, el va portar a intentar l'aventura pictòrica.

En els anys 60, s'iniciava a París una nova sensibilitat pictòrica, a la qual va unir-se Arroyo immediatament, caracteritzada per una figuració crítica i radical. Possiblement en ser aquesta pintura d'arrel figurativa, no va interessar quasi a ningú, perquè llavors es considerava que, únicament l'art abstracte tenia caràcter progressista i provocatiu. Les seves primeres obres, són d'un realisme sarcàstic i estan dedicades al franquisme. En aquests anys, amb afany provocador del més pur estil dadà, va condemnar durament a Joan Miró, a qui considerava col·laboracionista passiu del règim espanyol, intentant actualitzar amb evocacions del terror feixista algunes obres del pintor català. També fou objecte d'atacs Marcel Duchamp, de qui va arribar a pintar l'enterrament. Amb aquestes activitats va intentar cridar l'atenció, encara que sense obtenir l'efecte desitjat. Passats aquests primers temps, Arroyo ha aplicat aquest figurativisme crític i anecdòtic a diferents temàtiques com el teatre, l'òpera, amb vestuari i escenografia i l'Espanya eterna, amb els toros. Actualment viu i treballa a París i Madrid, ciutat on tornà en arribar un règim democràtic; no és rar trobar-lo passejant per Cadaqués o navegant pel Mediterrani.

Des de sempre Arroyo s'ha sentit subjugat per l'esport. En una interessant entrevista que Pedro Palacios publica en el Magazine del Musée Olympique, l'artista explica les seves vivències esportives. Parlant del bàs-

quet, diu: "he passat quatre anys de la meua vida amb una sola idea al cap: encistellar". Confessa que li agrada el futbol, com a espectador, ja que: "Com a jugador era execrable". L'interessen especialment els esports individuals, en els quals l'esportista, com succeeix en el tennis o en la boxa, estableix "una espècie de diàleg, per obtenir el qual és necessari saber trobar-se sol".

Per sobre de tots els esports, admira la boxa i els boxadors; segons explica, "el meu interès per la boxa al principi purament intel·lectual, després ha esdevingut una veritable passió". Defensa aquest esport, arguint que provoca menys víctimes mortals que els esports de velocitat o d'aventura. "Ningú és menys violent que un boxador. El boxador accepta el càstig i el sacrifici, sense sentir-se humiliat (...) acabat el combat, els contrincants s'abracen sincerament sense que el perdedor tingui la impressió d'haver fet el ridícul". Per Arroyo existeix un paral·lelisme entre el pintor i el boxador, perquè ambdós es troben sols enfront la tela i en el ring. Per a ell la boxa "és una immensa font d'inspiració per a un escriptor, per a un cineasta, per un autor teatral i per a un pintor".

Arroyo posseeix una rica i completa biblioteca consagrada a la boxa. En ella s'hi troben obres de gran qualitat literària, d'autors com Jack London, Hemingway, Tristan Bernard o l'espanyol Ignacio Aldecoa, al costat d'una literatura de "bas-fonds" que sovint no és deguda a escriptors importants, sinó a gent apassionada per la boxa. Ell mateix ha publicat recentment un llibre endreçat al boxador negre Panamà Al Brown (1902-1951). Aquest boxador filiforme va impressionar d'antuvi al públic, per posseir

Figura 2. Eugène Crique

Figura 3. Arthur Cravan després del combat amb Jack Johnson

Figura 4. Arthur Cravan després del combat amb Jack Johnson

una classe boxística poc comuna. Va tenir una carrera fulgurant, amb un títol de campió del món del pes ploma; una vida enlluernadora i mundana a París, on va freqüentar els ambients frívols i intel·lectuals; particularment curiosa era la seva relació amb Jean Cocteau que fou el seu admirador, amant i empresari; i una decadència física i moral, que li proporcionà un final miserable en un carrer de Nova York.

En l'exposició del Musée Olympique es presentaven, al voltant d'un ring de mides reglamentàries instal·lat per ambientar les obres, 30 olis i dibuixos i una escultura dedicats a la boxa, un excel·lent retrat d'Arthur Ashe, quatre dibuixos de simbolisme tennístic i altres quatre d'inspiració atlètica clàssica. En diferents indrets del museu, podien contemplar-se cartells d'Arroyo anunciant esdeveniments boxístics, el torneig de Roland Garros, la Copa del Món de Futbol d'Espanya-82 i els Jocs Olímpics de Barcelona-92.

Entre els quadres de la mostra, destacava una galeria de retrats, realitzada el 1972, de boxadors que havien tastat la glòria esportiva, molts dels quals moriren en circumstàncies tràgiques o en la misèria. En aquesta sèrie s'hi troben representacions de Marcel Cerdan, Raymond Famechon, Eugène Criqui, Odon Piazza, Willie Pep, Kid Chocolate, Yanek Walzak i Jack Johnson. No podien faltar diferents obres destinades a Panamà Al Brown. Ara bé, el protagonista principal de l'exposició és Arthur Cravan. Es podien veure tretze dibuixos i una escultura de la seva testa, tots ells amb un expressiu títol: «Arthur Cravan després del combat amb Jack Johnson».

Qui era aquest Arthur Cravan que tan intensament ha impressionat a Eduardo Arroyo? El seu veritable nom era Fabian Avenarius Lloyd. Havia nascut a Lausanne i era fill del noble anglès Otho Holland Lloyd. Era nebot d'Oscar Wilde, perquè el seu pare era germà de Constanza, la

muller del controvertit literat anglès i net d'Horace Lloyd, conseller de la reina. Se sap que va estudiar a Suïssa fins els setze anys i que posteriorment va viatjar per Anglaterra, Nova York, Califòrnia, Berlín i Austràlia, on va treballar de fogoner i de llenyataire. El 1909 va instal·lar-se a París, on el trobem ja com Arthur Cravan. Arthur com Rimbaud, el seu poeta preferit, i Cravan, nom del petit poble francès on havia nascut "mademoiselle" Renée, que ben aviat va ser la seva dona.

Cravan que posseïa un cos musculós, ben forjat, de prop de dos metres d'alçada, freqüentava un club pugilístic parisenc. Va inscriure's en el Campionat Anual Amateur de l'any 1910, del qual fou declarat campió en la categoria dels semipesants. Participà també el mateix any en els Campionats de Boxa per aficionats i militars de França, en els quals va obtenir el triomf en la mateixa categoria. Cal assenyalar, que en ambdues finals

guanyà sense haver de lluitar per retirada dels respectius adversaris.

El 1912 Cravan va iniciar la publicació de la revista literària «Maintenant», de la qual era l'únic artífex, doncs fins i tot la venia ell mateix, amb un carret pels carrers de París. Únicament sortiren cinc números d'aquesta revista i en ells un total de quatre poemes, un text dedicat al seu oncle Oscar Wilde (Oscar Wilde està viu!), un altre a André Gide i una virulenta crítica d'art del Saló dels Independents. Aquest últim article, que pot considerar-se precursor del moviment anticonformista dadà, fou motiu d'escàndol perquè en ell maltractava pràcticament a tots els artistes. Especialment violents eren els atacs al poeta Apollinaire i als dos pintors que aquest defensava: Marie Laurencin i Robert Delaunay; son irreproducible els paràgrafs destinats a Sònia Delaunay, la muller russa de Robert. Únicament s'escapa de

Figura 5. Arthur Cravan després del combat amb Jack Johnson

les crítiques de Cravan el pintor Van Dongen, que l'havia retratat boxejant. Per aquesta crítica Arthur va estar condemnat pel tribunal correccional a vuit dies de presó. En l'últim número de «*Maintenant*», va publicar un prosopoeïma intítulat: poeta i boxador. En ell, el mateix Cravan es presenta amb la seva més grollera rudesia i alhora amb la vena poètica més lírica. Encara que reiteradament s'anomena poeta i boxador, la seva obra completa no arriba a la dotzena de poemes, mal construïts i poc originals, cosa que no sembla suficient per justificar el títol de poeta.

Durant aquesta època Cravan va organitzar conferències en diferents llocs de París, en les que es va mostrar com un polemista agressiu. Així en la celebrada a les Sociétés Savants, va començar disparant uns trets de pistola i després va dansar, va boxejar i va parlar, elogiant els esportistes que eren superiors als artistes, als homosexuals, als dementes, etc.

En esclatar la Primera Guerra Mundial al 1914, Arthur Cravan va fugir de França, viatjant pel centre d'Europa i Grècia. El 6 de desembre va travessar nedant el Bidasoa, instal·lant-se poc després a Barcelona on va treballar com professor de boxa al Club Marítim. Va estar un any en aquesta ciutat, en la qual va contactar amb d'altres exilats que també volien escapolar-se de la guerra, com Marie Laurencin, Ricciotto Canudo, Max Gott i Gaby i Francis Picabia. Va col·laborar en la revista 391 que publicava aquest últim.

Pel març de 1916, un muntatge publicitari ben organitzat, va preparar un combat de boxa entre Arthur Cravan i Jack Johnson, negre de 110 kg, que havia estat campió del món dels pesos pesants, encara que en aquell moment estava qairebé

acabat. Cravan va estar presentat al públic en el camp de l'Espanyol, com el millor boxador que havia passat mai per Barcelona; s'entrenà públicament amb nombrosos "sparrings" i la premsa el va tractar com el "formidable atleta de raça blanca". L'encontre va celebrar-se a la plaça de toros Monumental de Barcelona el 23 d'abril i la bossa pel guanyador era de 50.000 pessetes ("per una quantitat així val la pena deixar-se trencar la cara", es deia a «*La Publicitat*»). El combat va durar sis assalts, durant els quals Johnson va literalment jugar amb Cravan aterrit, que va rebre una important pallissa. Quan el negre va voler, li va etzibar un directe de dreta, seguit d'un ganxo d'esquerra que van deixar el pobre Arthur *knock-out*. El públic va indignar-se, considerant que havia sofert una gran estafa. Curiosament, aquest combat convertiria Arthur Cravan, amb el pas del temps, en un mite.

Uns mesos després d'aquesta patètica actuació boxística, Cravan amb els diners guanyats, va embarcar-se a Sevilla en el transatlàntic Montserrat, rumb a Nova York. El líder rus Lev Trotskij que viatjava en el mateix vaixell, comenta que entre el passatge s'hi trobava "un boxador, literat ocasional, cosí d'Oscar Wilde (sic), que confessava francament que preferia demolir la mandíbula als ianquis en un noble esport, que no deixar-se trencar el cap per un alemany".

A Nova York l'esperaven els dadaïstes Picabia i Duchamp i ben aviat va començar a desenvolupar la seva habitual frenètica activitat. Conferències provocadores i viatges a la costa nord-est dels Estats Units, a New Jersey, a Washington i al Canadà. Coneix Mina Loy, pintora, poetessa i dramaturga, introductora de l'art surrealista i del futurisme a Amèrica. Després va traslladar-

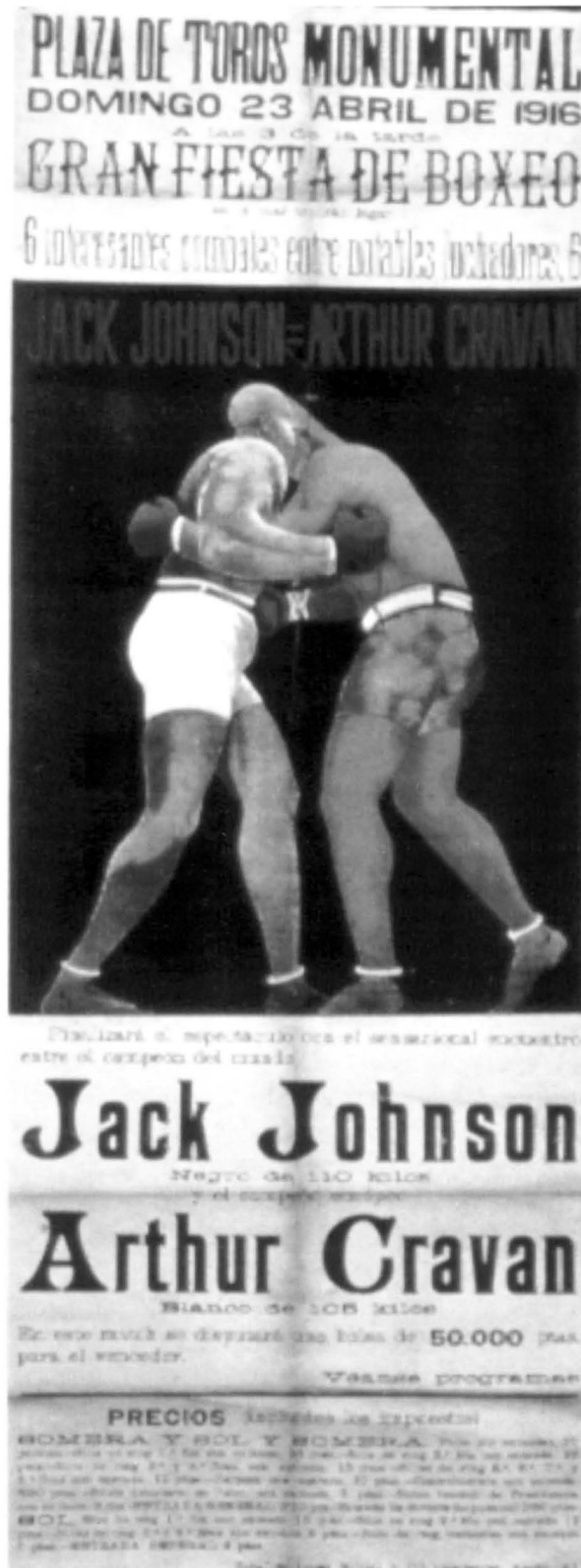

Figura 6. Cartell del combat Arthur Cravan v. Jack Johnson

Figura 7. Entrenament públic d'Arthur Cravan

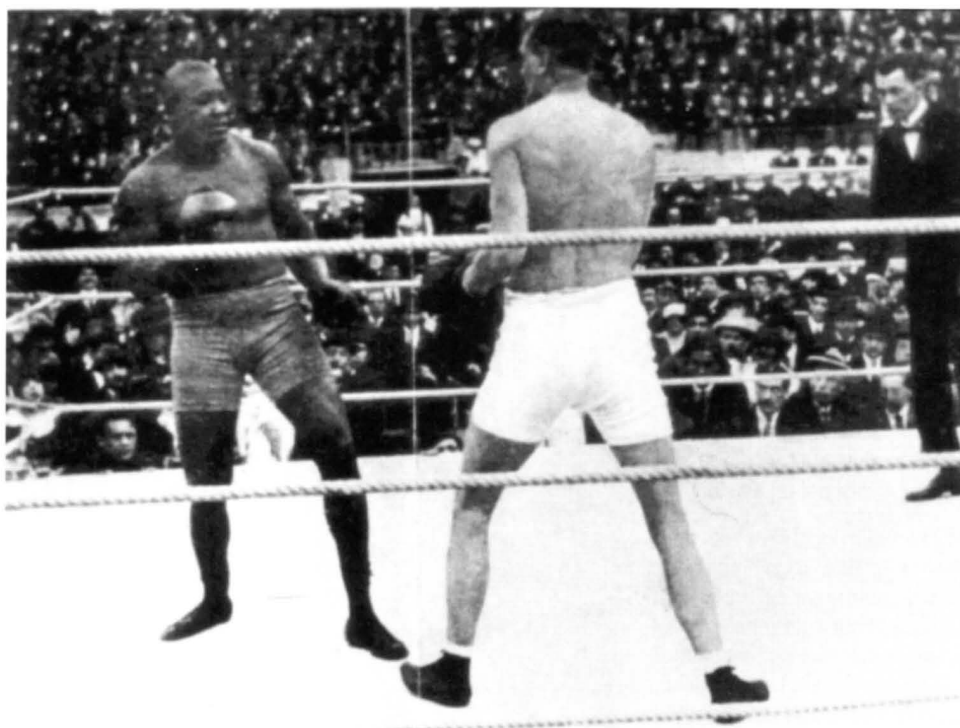

Figura 8. Combat Arthur Cravan v. Jack Johnson

se a Mèxic, amb la idea de realitzar prospeccions de mines d'argent. A les primeries del 1918, Mina Loy viatja a Mèxic per casar-se amb Cravan, que donava classes de cultura física en l'Acadèmia Atlètica. A Veracruz el matrimoni està al caire de la misèria i la Mina embarassada. Decideixen que ella, aprofitant un vaixell hospital, es desplaci a Buenos Aires, ciutat on hauria d'esperar que Arthur arribés pels seus propis mitjans. Cravan no va arribar mai. Pel que sembla va desaparèixer en el Golf de Mèxic a bord d'un petit veler, encara que durant uns anys van produir-se rumors de la seva supervivència en el indrets més insospitats i en les més estrafolàries circumstàncies. Per l'abril de 1919 va néixer la seva filla Fabienne.

Cravan va ésser una personalitat fascinant, que posseïa un extraordinari poder d'atracció. Deu anys després de la seva misteriosa desaparició, al ser interrogada Mina Loy sobre quin havia estat el moment més feliç de la seva vida, donava les següents respostes: "Cada moment passat amb Arthur Cravan", i el més desgraciat? "La resta del temps".

Aquesta és succintament la vida surrealista d'aquest rodamón que sense rubor es proclamava: lladre d'hotels, mulater, encantador de serps, xofer, nét del conseller de la reina, nebot d'Oscar Wilde, mariner, buscador d'or i, per sobre de tot, poeta i boxador. Aquesta doble condició de poeta ful i boxador romàntic, són sens dubte les qualitats que captivaren Eduardo Arroyo i inspiraren la irònica sèrie d'obres dedicades al cap d'Arthur Cravan després del polèmic combat de la Monumental de Barcelona.